

NOVA ZELANDIJA – AOTEAROA

Andrej Černe

UDK 913(931)

NOVA ZELANDIJA – AOTEAROA

Andrej Černe, Oddelek za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenija

Nova Zelandija – Aotearoa, dve imeni za eno deželo, ki sta povezani s predevropsko in evropsko preteklostjo in pomembno vplivata na gospodarski in socialni razvoj države ter njeno evropsko, maorsko in polinezijsko kulturno pestrost. Ta razsežnost predstavlja tudi temelje za razumevanje izjemnega in posebnega pozitivnega odnosa prebivalcev do pokrajinskih značilnosti, ki so pomemben del svetovne naravne dediščine.

UDC 913(931)

NEW ZEALAND – AOTEAROA

Andrej Černe, Oddelek za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenia

New Zealand – Aotearoa, two names for one country, both connected with pre-European and European history which has, even today, very important effect on economic and social development of the State and its cultural mixture of Europeans, Maoris and Polynesians. Within this context we must understand exceptional and specific positive relations of inhabitants for the landscape characteristics, as the important part of the world natural heritage.

Nova Zelandija je moderna država, ki uživa življenjski standard, enak razvitim državam, prvi vtis pa vendarle govori v prid racionalnosti, če že ne skromnosti življenja, vsaj kar zadeva njegov zunanji, materialni videz. Življenjski utrip je veliko počasnejši od evropskega. Že sama vožnja z osebnim avtomobilom, pa čeprav po levi strani, je lahko prijetna. V naseljih velja omejitev hitrosti 50 km/h, izven naselij pa 100 km/h, in tega se vsi vozniki, tudi turisti, brez izjeme držijo. Na podeželju pa je vožnja po izredno dobro urejenih in označenih cestah na sploh pravi užitek, saj je promet zelo redek.

Država doživlja v zadnjih letih številne radikalne spremembe na področju gospodarskega in socialnega razvoja. V zadnjih petnajstih letih so gospodarske razmere v državi vplivale na množično odseljevanje prebivalcev v Avstralijo. V posameznih obdobjih je celo prišlo do upadanja števila prebivalcev, ki pa se je zaradi sedanjih migracijskih tokov na Novo Zelandijo zaustavilo. Leta 1993 je začelo gospodarstvo kazati nekatere znake oživiljanja, tako da danes prebivalci z večjim optimizmom gledajo na prihodnost. Nova Zelandija je prešla iz tako imenovane države blagostanja v razmeroma zelo svobodno tržno usmerjeno gospodarstvo. Vlada se je umaknila iz gospodarskega sektorja in številna državna podjetja prepustila privatni pobudi, med drugim leta 1993 tudi železnico. Številni ukrepi na področju socialnega razvoja vplivajo na povečano stopnjo privatizacije zdravstvenega in socialnega sistema: uvajanje osebnega zdravstvenega zavarovanja, plačevanje zdravstvenih storitev itd., kar je bilo pred nekaj leti nepojmljivo. Vedeti moramo, da so v začetku 19. stoletja na Novo Zelandijo prihajali

Slika 1: Kauri (*Agathis australis*) je iglavec z izredno dolgimi, širokimi in debelimi iglicami. Rase samo na Novi Zelandiji in severozahodu Avstralije. Do 40 m visoka in več kot 3 m debela ter od 1500 do 2000 let stara odrasla drevesa rasejo le še na zahodnem delu Severne regije na Severnem otoku v Waipoua gozdu. Kauri sodi po lesni masi med najbogatejša drevesa na svetu. (Foto: A. Černe.)

večinoma prebivalci iz Velike Britanije, in sicer obubožani plemiči ter nižji srednji in zgornji delavski sloj, za razliko od Avstralije, ki je bila v resnici kazenska kolonija Velike Britanije. Številni so bežali pred britansko industrijsko revolucijo in so si poskušali ustvariti bolj pravično »socialno državo«. Že pred koncem prejšnjega stoletja so uvedli med drugim tudi starostne pokojnine, minimalne plače, ustanovili arbitražna sodišča, otroško zdravstvo; ženske so dobile volilno pravico leta 1893, 25 let pred Britankami in Američankami in več kot 75 let pred Švicarkami. New Zealand Company je leta 1842 prva na svetu uvedla v naselju Nelson, na Južnem otoku, osem urni delovnik.

Prva splošna narodna skupščina (National General Assembly) Nove Zelandije je zasedala leta 1845 v Aucklandu, ki je bil vse do leta 1865 glavno mesto, nato pa so sedež prenesli v Wellington. »Kolonialni« status je Novi Zelandiji prenehal leta 1907, ko je uradno postala dominion Commonwealtha, popolno avtonomijo pa je dobila leta 1947. Danes je samostojna država, kjer prebivalci volijo vsa

ke tri leta enodomni parlament, House of Representatives. Država še vedno ohranja povezave z Veliko Britanijo, saj je kraljica Elizabeta II. poglavar države, ki jo zastopa vrhovni guverner.

Na Novi Zelandiji je leta 1991 živel 3.435.000 prebivalcev: 87,8 % Novozelancev, 9,6 % novozeleandskih Maorov, 3,9 % Polinezijcev s Tihomorskimi otokovi, 1,1 % Kitajcev, 0,8 % Indijcev in 5 % ostalih. Primerjave z letom 1986 kažejo, da se le število evropskih skupin prebivalstva zmanjšuje, število ostalih pa povečuje. Med letoma 1986 in 1991 se je število prebivalcev povečalo za 3,7%. V petih urbanih središčih, Aucklandu (896.000) in Wellingtonu (328.200) na Severnem otoku ter Christchurchu (308.200), Hamiltonu (125.000) in škotskem Dunedinu (114.000) na Južnem otoku živi več kot polovica prebivalstva. V preostalih urbanih središčih živi še 26 % prebivalstva, kar pomeni, da živi 24 % prebivalstva po samotnih farmah, ki so raztresene po vsej Novi Zelandiji. S samo 3,5 milijona prebivalcev, kar pomeni približno 12,6 prebivalcev na km², spada Nova Zelandija med manj obljudene države, če

Slika 2: Lonci s hudičevim črnilom (Devil's Ink Pots) tvorijo niz vrelih blatnih bazenov (grafit in surova nafta) v termalnem območju Wai-O-Tapu (18 km²) v neposredni bližini žveplenege mesta Rotorua. Območje je znanstveni rezervat, kjer so naravna vegetacija, živalski svet in geomorfološke oblike strogo zavarovani. (Foto: A. Černe.)

prav je sosednja Avstralija z 2,2 prebivalca na km² še redkeje poseljena. Večina prebivalstva živi v pritičnih, največ enonadstropnih lesenih individualnih hišah, kar predvsem pri večjih urbanih naseljih vpliva na izredno velik prostorski obseg naselij, a hkrati tudi omogoča prijetno vrtno zasnovo naselij. Predvsem v večja mesta Nove Zelandije je usmerjeno intenzivno doseljevanje prebivalstva s številnih Tihomorskih otokov. To dejstvo v današnjem času vpliva na številne razprave o razmerjih med tihomorskimi prebivalci in evropskimi doseljenci (Maori jim pravijo Pakeha), med otočani in Maori in celo med različnimi skupinami prebivalcev. Pomemben element imigracije postajajo v zadnjem času Azijci. Na področju imigracijske politike je država pred nedavnim uvedla sistem točk za sprejem oziroma zavrnitev prošnje za bivanje na Novi Zelandiji. Sistem točk je namenjen vzpodbujanju doseljevanja mladih izobraženih ljudi in dotoku finančnega kapitala. Zaradi tega prihaja v državo veliko število bogatih Azijcev. Dotok azijskega kapitala že vzpodbujajo številne razpra-

ve o možnih gospodarskih, nacionalnih, socialnih in kulturnih razvojnih posledicah.

Turizem, storitvene dejavnosti, drobna industrija in kmetijstvo so glavne gospodarske panoge. V zadnjem času sta trgovina in turizem v največji meri prispevala k bruto domačemu proizvodu, skoraj tretjino, sledijo pa finančni sektor, nepremičnine, storitve v poslovnem svetu, industrija, kmetijstvo, promet, hrana, pijače, tobak itd. Kmetijstvo, ki je izredno pomembna dejavnost, prispeva k bruto domačemu proizvodu 10 % in zaposluje približno enak delež delovne sile. Kmetijski proizvodi, ovce, govedo, ribe, les so glavno izvozno blago kmetijstva. Glavni trgovski partnerji so Avstralija, Japonska, ZDA, Azija in Velika Britanija. Glavno izvozno blago je meso (govodina in teletina, ki po količini presegata izvoz jagmetine), les (v prvi vrsti iglavci: žagana hlodovina, debela in žagovina iz gojenih drevesnih vrst, vendar ne avtohtonih), sadje in zelenjava (kivi, jabolka in hruške), volna, ribe, raki in školjke. Glavno uvozno blago pa so stroji in mehanska oprema, električni aparati in šte-

Slika 3: Narodni park Tongariro (80.000 ha) z vulkanoma Tongariro (1967 m), levo in Ngauruhoe (2291 m) je bil leta 1894 formalno proglašen za prvi narodni park na Novi Zelandiji. Območje treh vulkanov v parku je angleški kraljici podaril Te Heuheu Tukino IV., poglavar enega izmed maorskih plemen, z namenom, da ga bo ohranila za prihodnje rodove v neokrnjeni obliki. (Foto: A. Černe.)

vilni drugi industrijski proizvodi. Izvoz (9.839 milijonov USD, 1992) presega uvoz (9.218 milijonov USD).

Nova Zelandija leži v jugozahodnem delu Tihega oceana, nekoliko zahodnejše od mednarodne datumske meje, približno 1700 km južno od Fidžija, 2250 km vzhodno od Avstralije, 10.000 km od San Francisca oziroma Tokija ter približno 19500 km od Ljubljane. Ni odveč podatek, da je antipod Ljubljane v Tihem oceanu, približno 2000 km vzhodno od mesta Dunedin na Južnem otoku. Novo Zelandijo sestavljajo trije večji otoki: Severni (North Island), Južni (South Island) in Stewartov otok (Stewart Island) ter številni majhni, večinoma nenaseljeni otoki. Velika večina otokov (630) leži znotraj 50 km pasu ob glavnih treh otokih, nadaljnjih 30 pa izven tega območja. Severni otok (115.000 km²) in Južni otok (151.000 km²) sta glavni kopni masi, tretji, Stewartov otok pa je manjši (1.700 km²). Nova Zelandija obsega 268.000 km² in je večja od Velike Britanije (244.800 km²) in manjša od Japonske (377.000 km²). V primerjavi s kopno površino je dolžina obalnih li-

nij zaradi izredne členovitosti otokov v obliki morskih zalivov in fjordov izredno velika. V Cookovi ožini, ki ločuje Severni in Južni otok, je zaliv Pelorus dolg samo 42 km, a ima kar 379 km obalne linije.

Šele v zadnjih 1300 letih je Novo Zelandijo naselil tudi človek. Prvotni prebivalci Nove Zelandije so bili Moriori oziroma moa lovci. Moa so bili noju podobni ptiči, visoki tudi 3 metre in več. Ostanke tega ptiča in njihovih lovcev so našli v travnatih območjih Južnega otoka. Sodobna spoznanja kažejo, da so Polinezijska ljudstva prišla na Novo Zelandijo v številnih migracijskih valovih. Čeprav velja prepričanje, da so Moriori izumrli, ko je leta 1933 umrl njihov zadnji predstavnik (Tommy Solomon), pa je ugledni zgodovinar Michael King prepričan, da je na Novi Zelandiji vendarle še nekaj potomcev tega ljudstva. Danes se ime Moriori nanaša na prebivalce Chatamovih otokov.

Klasično polinezijsko kulturo na Novi Zelandiji predstavljajo Maori, ki so po legendi prišli pred 1300 leti z Vzhodne Polinezije. Maori so bili v več-

Slika 4: Vulkanska pokrajina v jugozahodnem delu Severnega otoka v porečju najdaljše plovne reke Whanganui (novozelandski Ren), ki izvira na pobočju Tongarira in se izliva v Tasmanovo morje v mestu Wanganui (42.000 prebivalcev). Reka je imela velik pomen v zgodovini poselitve Nove Zelandije. (Foto: A. Černe.)

Slika 5: Milford Sound je 16 km dolg fjord v narodnem parku Fiordland na zahodni obali Južnega otoka in predstavlja del svetovne naravne dediščine. V ozadju so ostanki ledenika Pembroke Glacier, ki je oblikoval Milford Sound. (Foto: A. Černe.)

ji meri navezani na zemljo, posebno na pridelavo sladkega krompirja (kumera). V primerjavi z moa lovci pa so bili bolj bojevito usmerjeni, tako da so medsebojni spopadi med plemeni del njihove zgodovine in življenja. Maori imajo zelo bogato mitologijo, ki ni nič manj slikovita od grške in rimske in govori o bogovih ter razlaga vse vrste naravnih pojavov, vključno z ustvaritvijo zemlje, neba in Nove Zelandije. Že v 10. stoletju naj bi iz Hawaikija, Polinezijske domovine Maorov, odpluli prvi prebivalci proti »južnemu otoku velikega dolgega oblaka« Aotearoi. Za Novo Zelandijo Maori še danes uporabljajo ime Aotearoa. Obstaja domneva, da so prebivalci iz Hawaikija pripluli tudi do Havajev in jim dali ime. Drugi trde, da je Hawaiki v resnici otok Raitea v otočju Marquesas, v današnji Francoski Polineziji. Številna Polinezijska ljudstva navajajo kot svojo pradomovino ravno Hawaiki. Stoletja kasneje, približno leta 1350, je po maorski legendi odplulo iz Hawaikija 10 velikih kanujev proti Novi Zelandiji. Legende o potovanjih, imena kanujev in njihovih posadk, živ-

ljenjske usode ljudi, kakor tudi kraji njihovega pristanaka, so ohranjeni vse do danes.

Evropsko odkritje Nove Zelandije sega v leto 1624, ko je nizozemski raziskovalec Abel Janzoon Tasman pristal na severnem delu Južnega otoka. Tasman je dal deželi ime Staten Landt, naslednje leto pa so ga spremenili v Nieuw Zeeland, po nizozemski provinci Zeeland. Tasman je jadral samo ob zahodni obali Nove Zelandije, zato je bil prepričan, da je prišel do obale »velikega južnega kontinenta«. Kapitan James Cook je z ladijo Endeavour pristal na Novi Zelandiji skoraj stoletje in pol po Tasmanu, leta 1769. Cook je za razliko od Tasmana vzpostavil prijateljske stike z Maori. Zanimivo je, da so se lahko Cookovi tolmači iz Tahitija razmeroma zelo dobro sporazumevali z Maori. Svoja spoznanja je Cook objavil leta 1777 in tako seznanil Evropejce s to daljno deželo. Drugi Evropejec, ki je istočasno kot Cook jadral okoli Nove Zelandije, je bil Francoz Jules Sebastian Cesar Dumont D'Urville, vendar nista vedela drug za drugega, pa tudi srečala se nista. Pri-

Slika 6: Moeraki Boulders so 60 milijonov let staro čudo narave na vzhodni peščeni obali regije Canterbury na Južnem otoku. Dvanajst do 3 m premera velikih in popolnoma okroglih »balvanov« naj bi oblikovala selektivna erozija. (Foto: A. Černe.)

hod prvih lovcev na kite in tjulne v poznih devetdesetih letih 18. stoletja ter prvih misionarjev predstavlja začetek evropske poselitve Nove Zelandije. Leta 1814 je prišel na Novo Zelandijo prvi misionar, Samuel Marsden, ki je prinesel krščansko vero, kmalu za njim pa so prišli še drugi misionarji, ki so v maorski jezik prevedli Biblijo, kar je pomenilo prvo pisno obliko maorskega jezika, saj pred prihodom Evropejcev Maori niso poznali pisave.

Na Novo Zelandijo so začeli prihajati prvi naseljenci leta 1825. Že zgodnji doseljenci so začeli na veliko izkoriščati gozdove, ki so takrat pokrivali približno 70 % površine. Ocenjujejo, da je danes na Novi Zelandiji le še od 10–15 % površin s prvotno vegetacijo, ki je ohranjena več ali manj le še v naravnih parkih. Iz kauri dreves so pridobivali rdeče-rjavo smolo, ki so jo uporabljali za izdelavo visoko kvalitetnih smol za premaze lesa. Prvo smolo so izvozili v Sidney že leta 1818, leta 1885 pa je smola postala glavno izvozno blago Nove Zelandije in je prinašalo več dohodka kot izvoz zlata. Kauri smolarska industrija je po

letu 1925 zaradi pojava umetnih smol več ali manj zamrla, čeprav se je nabiranje smole ohranilo vse tja do šestdesetih let. Zlata mrzlica pa je v 19. stoletju privabila številne nove doseljence in vzpodbudila npr. nadaljni razvoj Aucklanda in celo privabila nekaj več doseljencev na razmeroma odmaknjen Stewartov otok. Stik Maorov z Evropejci je imel usodne posledice za Maore, katerih število se je do leta 1830 drastično zmanjšalo zaradi evropskih bolezní: koz, noric, mumpsa, gripe, sifilisa in gonoreje. Na Novi Zelandiji je živel v času Cookovega prihoda še približno 200.000 Maorov. Do srede 19. stoletja je bil velik vpliv evropskih bolezní več ali manj nadzorovan in omejen, kanibalizem pa odpravljen. Danes živi največ Maorov na Severnem otoku, tretjina na območju Rotorua, kjer so Maori v naselju Wakarewarewa ustanovili novozelandski inštitut za ohranjanje in razvijanje izredno bogate maorske kulture (New Zealand Maori Arts and Craft Institute). Čeprav je uradni jezik na Novi Zelandiji angleščina, pa potekajo številne informativne oddaje tudi v maorskem jeziku.

Slika 7: Prevladujočo podobo regije Canterbury na vzhodnem delu Južnega otoka daje obsežna ravnina (Canterbury Plains), ki je v prvi vrsti namenjena živinoreji. Na pašnikih, ki obsegajo 53 % celotne površine Nove Zelandije, gojijo približno 8 milijonov govedi in 70 milijonov ovc. Merino in rodney ovce dajejo enkrat na leto do 4,5 kg volne. (Foto: A. Černe.)

V štiridesetih letih 19. stoletja je prišlo v organizaciji New Zealand Company do organiziranega, »načrtnega« naseljevanja in gradnje prvih naselij. Stalna nasprotja, do katerih je prihajalo zaradi zahtev po zemljiščih za evropske doseljence (Maori jih imenujejo Pakeha), so povzročila številne krvave spopade med Maori in prišleki. Britanci sprva niso bili preveč navdušeni nad kolonizacijo Nove Zelandije, saj so imeli veliko težav v Ameriki in Avstraliji, bojevali pa so se tudi v Kanadi. Leta 1840 so poslali na Novo Zelandijo kapetana Williama Hobsona, ki naj bi prepričal poglavarje Maorov, da se odrečejo suverenosti nad Novo Zelandijo v korist britanske krone in hkrati uredil odnose med Maori in Evropejci glede lastništva zemljišč. Britanci so sestavili predlog sporazuma, ki je opredeljeval položaj, pravice in dolžnosti ter skupni dogovor o načinu prodaje zemljišč. S podpisom pogodbe v Waitangi (Treaty of Waitangi) 6.2.1840 je bila vzpostavljena Britanska suverenost. Nova Zelandija ima na ta dan državni praznik.

Severni in Južni otok sta nastala zaradi dveh različnih geoloških procesov, čeprav sta oba povezana z zahodnim premikanjem tihomske tektonske plošče. Nova Zelandija je sestavni del tako imenovanega tihomskega oboda, »ognjenega obroča«, vulkanskega in potresnega pasu, ki obkroža Tihi ocean in sega vse od Japonske do Čila. Nova Zelandija se je ločila od starega super kontinenta Gondvane pred približno 100 milijoni let, veliko prej, predno sta se

ločili Avstralija in Afrika. Ta izoliran položaj je omogočil razvoj in obstoj razmeroma enkratnih rastlinskih in živalskih vrst. Vse do prihoda človeka na Novi Zelandiji ni bilo sesalcev, z izjemo neke vrste netopirjev. Izjemno intenzivno zeleno barvo novozelandskih grmovnic povezujejo z dejstvom, da v tistem času še ni bilo razvitih čebel in metuljev, ki bi lahko prispevali svoj delež k razvoju živobarvnih cvetov. Med živalskimi in rastlinskimi vrstami imajo poseben položaj tri vrste kivija in na stotine drevesnih vrst praproti. Tako kivi kot praprota sta simbola Nove Zelandije.

Severni otok leži na južnem obronku stika dveh tektonskih plošč, kjer tihomorska plošča drsi pod kontinentalno ploščo. Posledica tega procesa so številne vulkanske dejavnosti, vulkani, vulkanske depresije in termalna območja. Na Novi Zelandiji je v povprečju enkrat na leto potres 6 stopnje po Richterjevi lestvici. Vulkanski pas, ki ga tvorijo številni še aktivni vulkani, se vleče prek osrednjega dela Severnega otoka proti jugu vse do zaliva Port Nicholson, popljenega kraterja nekdanjega vulkana, kjer leži glavno mesto Nove Zelandije Wellington (330.000 prebivalcev). Nova Zelandija pripada tako imenovani tihomorski magmatski provinci, kjer prevladujejo alkalno-kalcijeve magmatske kamnine. Med najbolj slikovita in zanimiva vulkanska in termalna območja v tem pasu sodita okolici jezera Rotorua in Taupo ter Narodni park Tongariro.

Ob jezeru Rotorua leži »žvepleno mesto« enakega imena (65.000 prebivalcev). Velja pregovor, da je to edino mesto na svetu, ki ga prej zavohaš, predno ga vidiš, saj je smrad po »gnilih jajcih« res neprijeten, a se ga človek hitro privadi. Ko je leta 1934 G. B. Shaw obiskal to območje, je dejal, da je zelo zadovoljen, da je bil tako blizu Hada, še bolj pa je bil vesel, ker se je lahko iz tega območja tudi vrnil. Območje je dobesedno prekrito z udornimi kraterji, hladnimi in vreliimi blatnimi bazeni, vodnimi vreli, gejziri in fumarolami. Sprehod po mestu daje ne navadno sliko, saj se vsepovsod dviga para, skoraj vsaka hiša pa ima svoj topli izvir. Evropejci, ki so se začeli intenzivneje doseljevati v to območje ob koncu 19. stoletja, so kmalu spoznali zdravilno moč vročih vrelcev, kar je pomenilo začetek razvoja turistične industrije, ki se je razvila v izredno pomembno dejavnost v celotni državi. Urejenost in organiziranost ter ponudba številnih pisnih in uстных informacij v obliki celovite turistične in rekreativne ponudbe je na Novi Zelandiji verjetno dosegla optimalno raven.

pa pod Ruapehom so opremljene z natančnimi navodili za evakuacijo.

Na Južnem otoku so geološke razmere in procesi drugačni. Tukaj dve tektonski plošči pritisneta druga v drugo in ustvarjata gorotvorne procese, ki so vplivali na nastanek Južnih Alp (Southern Alps), ki se vlečejo skoraj v celoti po zahodnem delu Južnega otoka. Meritve kažejo, da se površje Južnih Alp še vedno dviguje, in sicer tudi do 10 mm na leto. Najmogočnejši del Alp je samo osrčje Alp: Narodni park MtCook (700 km²) z najvišjim vrhom Nove Zelandije in Avstralazije MtCookom (3.755 m), ki je del svetovne naravne dediščine. Na Novi Zelandiji je kar 12 narodnih parkov, ki pokrivajo približno 20 % celotne površine treh otokov. Štirje med njimi, MtCook National Park, Fiordland National Park, Aspring National Park (z Mt. Aspringom, Matterhornom Nove Zelandije) in Westland National Park, vsi na Južnem otoku, so uvrščeni v svetovno naravno dediščino. Poleg tega ohranja država naravne značilnosti in prvobitnost narave še v 21 gozdnih parkih in treh morskih parkih. Več kot tretjina parka MtCook je pod stalnim snegom in ledom. Vlažne zračne mase, ki prihajajo s Tasmanovega morja, prinašajo velike količine padavin, več kot 6000 mm na leto, zadevajo ob visokogorsko pregrado Južnih Alp in se tu tudi izdatno izlijejo. Zaradi tega je celotno vzhodno območje ob Južnih Alpah eno izmed najsušnejših območij na Novi Zelandiji. Letna količina padavin v Canterbury regiji, na vzhodnem delu Južnega otoka, ne presega 750 mm padavin. Velike količine padavin na alpski pregradi so poleg obsežnega gorskega območja, kjer se akumulira velika ledena masa, tudi eden izmed vzrokov za nastajanje ogromnih ledenikov Franz Josef in Fox. Oba ledenika obsegata večji del narodnega parka Westland. Prvega je raziskoval Avstrijec J. Haast in ga poimenoval po avstrijskem cesarju. Nikjer drugje na svetu v teh geografskih širinah ledeniki niso tako blizu morja kot ravno v Južnih Alpah. Ledenika Franz Josef in Fox se po letu 1985 ponovno pomikata navzdol po dolinah, in sicer približno za 30 cm na dan.

V neposredni povezavi z ledeniki je še bolj proti jugozahodu Južnega otoka pomaknjen narodni park Fiordland, ki obsega med drugim tudi štirinajst čudovitih fjordov, ki so ujeti med mogočne, stalno zasnežene vrhove Južnih Alp. V ledeni dobi je območje preoblikoval tudi do 1200 m debel ledeni pokrov, ki je hranil številne ledenike. Na zahodni strani otoka so nastali fjordi potem, ko so se ledeniki umakni-

li iz dolin in je doline zalila morska voda. V notranjosti Južnega otoka pa so ledeniki v celotnem osrčju Južnih Alp oblikovali številna ledeniška alpska jezera. S 7.607 km² površine sodi Fiordland park med največje narodne parke na svetu. Nekateri deli parka še nikoli niso bili raziskani. V pravem pomenu besede gre za območje nedotaknjene divjine, v vsej njeni enkratnosti in lepoti. Razmeroma surova, prvobitna in neokrnjena narava je na splošno ena izmed najbolj privlačnih značilnosti države. Samo do prvega fjorda Milford (Milford Sound) vodi 119 km dolga izredno slikovita cesta (Milford Road) iz Te Anaua, ki leži ob ledeniškem jezeru z enakim imenom, drugemu največjemu jezeru na Novi Zelandiji. Dostop do ostalih fjordov je možen le z ladijo. Južni otok številni obiskovalci in popotniki primerjajo z dvema evropskimi državama: Švico, zaradi ledenikov in Alp in Norveško zaradi fjordov ter Škotsko zaradi pokrajine in gojenja ovc, ki pa sta značilnost vzhodnega nižinskega dela Južnega otoka.

1. Cobbs, L., Duncan, J. 1980: *New Zealand's National Parks*. Hamlyn, Wellington.
2. Kirssten, E. 1995: *New Zealand. Insider's Guide*, Moorland Publishing Co Ltd. Ashbourne, England.
3. Nicholson, S. 1989: *Colourful New Zealand*. Kowhai, Christchurch.
4. Sinclair, K. 1988: *Hystory of New Zealand*. Penguin. London.
5. *Tongariro National Park, Parkmap, Infomap*, Department of Survey and Land Information, Te Puna Korero Whenua. Wellington.
6. Wheeler, T., Keller, N., Williams, J. 1994: *New Zealand. Lonely Planet Publications*. Hawthorn, Australia.